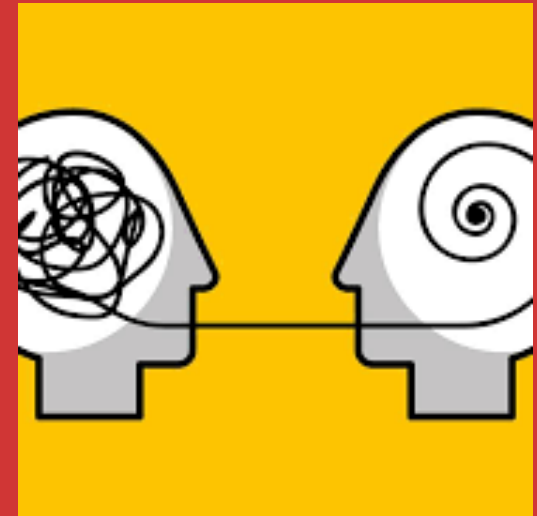

6. uv. Selvbestemmelsesteorien og Lærereens relationskompetence

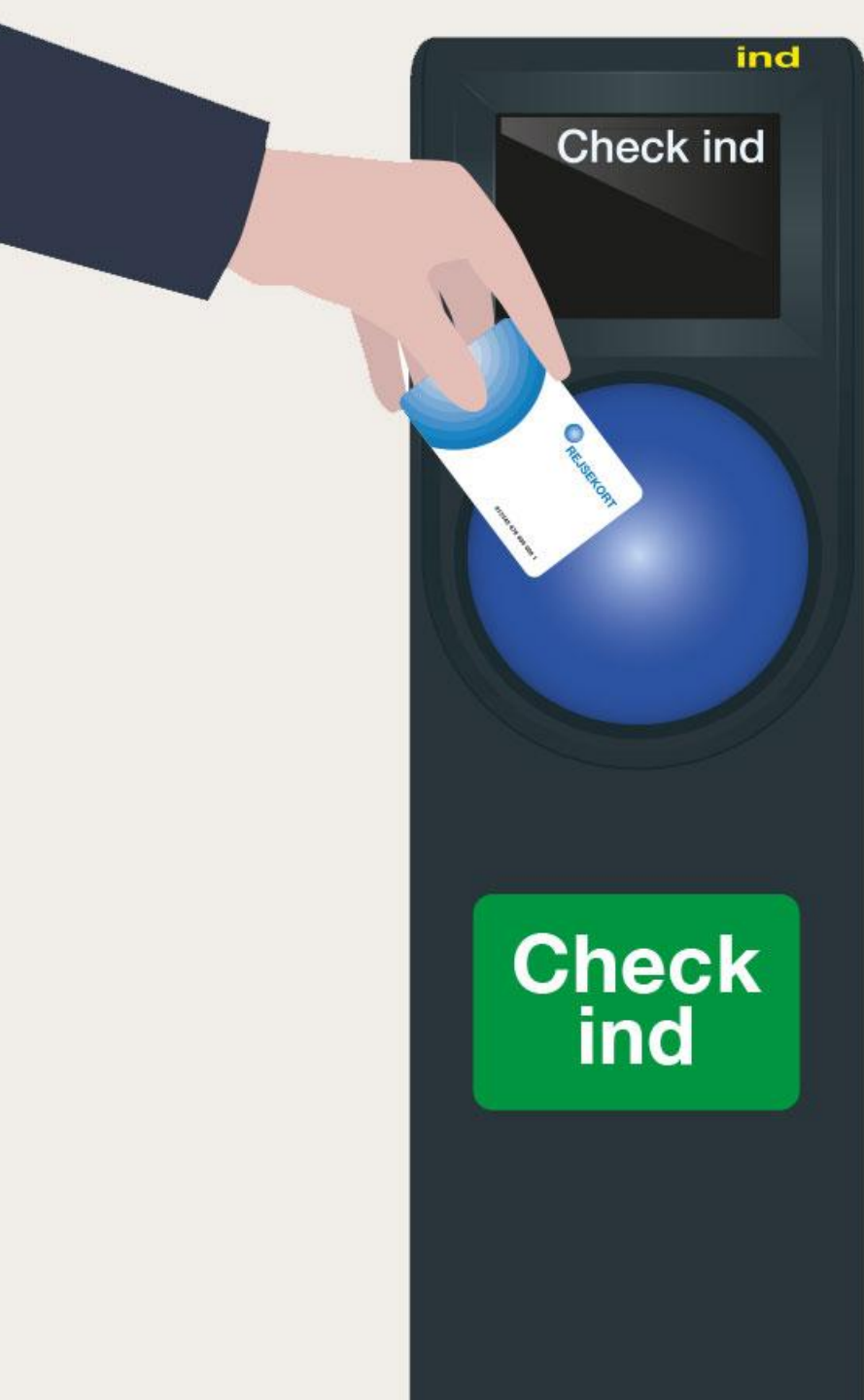
Denise Ravn Larsen
20. februar 2025

Dagens plan

8.40 Fremmøde, morgensang og tjek ind 😊

- Lærers relationskompetence og Selvbestemmelsesteorien som ramme
- Film og Gruppearbejde
- Opsamling i plenum
- Midtvejsevaluering
- Individuel refleksion: Hvad tager jeg med mig ud i praktiken?

TAK FOR I DAG 😊

Dagens mål

- Formålet med undervisningen i dag er at øge jeres bevidsthed om de handlinger der understøtter elevernes trivsel og udvikling og klassens læringsfælleskab og få styrket jeres forudsætninger for at handle relationskompetent i skolen

Edward L. Deci & Richard M. Ryan

- Amerikanske psykologer
- 1980'erne udvikles SDT's behovspsykologi, Basic Psychological Needs Theory, som er en af SDT's seks miniteorier. De psykologiske behovs rolle regnes fortsat for så stor, at Ryan og Deci i deres opsamlingsværk fra 2017 satte dem forrest i bogens undertitel: **Self-Determination Theory**: Basic Psychological Needs in motivation, Development and Wellness.
- I SDT defineres behov specifikt som de næringsstoffer, der er essentielle for vækst, helhed og sundhed. Således peger basalefysiologiske behov på de næringsstoffer, der kræves for legemets helbred og sikkerhed, og omfatter fornødenheder som ilt, rent vand, tilstrækkelig føde og fravær af fysiske skadevoldere. Ved siden af sådanne fysiske behov hævder SDT, at der også findes basalepsykologiske behov, der skal dækkes for at understøtte psykologisk interesse, udvikling og velbefindende.

Selvbestemmelsesteorien som ramme

Mennesker drives af tre grundlæggende behov. Anses for medfødte behov og væsentlig drivkraft i menneskers liv – vilkår for grundlæggende trivsel og social udvikling. Hvis disse tre behov er tilfredsstillet vil man (eleven) give sig i kast med udfordringer og arbejde med interesse, nysgerrig og vedholdenhed dvs. på baggrund af indre motivation. Omvendt vil det svække motivationen, hvis de tre behov ikke er dækket.

Ældre motivationsteori

Motivation er en fast størrelse

Nogle elever er motiverede – andre er ikke

Manglende engagement er tegn på manglende motivation

Eleverne motiveres af ydre respons på deres adfærd

Nyere motivationsteori

Motivation er et resultat af erfaring

Motivation kan påvirkes og øges af lærere

Man kan ikke opdele i motiverede og umotiverede elever

Motivation varierer fra fag til fag og over tid

Alle vil gerne gøre det godt: De fleste er motiverede for at lære

Manglende engagement kan være udtryk for:

- 1) at eleverne har en negativ selvopfattelse
- 2) at eleverne ikke kan finde ud af, hvad de skal gøre

(Kilde: Dorte Ågård, 2014b)

	Ikke- motiva- tion	Ydre motivation "FORDI JEG SKAL" "DET GIVER MENING"				Indre motiva- tion "Lyst"
Eksempler på incitamenter	Manglende oplevelse af kompetence, autonomi og tilhørsforhold	Ydre Pres: Undgå straf eller opnå belønning.	Følelse af pligt, skyld, skam, stolthed.	Begyndende oplevelse af, at opgaven har betydning.	Oplevelse af bredere personlig betydning.	Oplevelse af kompetence, autonomi og tilhørsforhold. Interesse, lyst, indre tilfredsstillelse, leg, nysgerrighed.
Eksempler på indre stemme	Jeg kan ikke. De andre kan ikke lide mig. Det har ikke noget med mig at gøre.	Jeg gør det, fordi jeg skal. Hvis jeg ikke laver noget, bliver jeg skældt ud.	Det er flovt, hvis jeg ikke afleverer min opgave.	Det er vigtigt, at jeg laver noget, for jeg vil gerne have en god eksamen.	Skolearbejdet er personligt vigtig for mig.	Jeg er god til det. Jeg er vigtig for gruppen. Jeg har indflydelse. Jeg elsker det her fag.

(Kilde: Efter Ågards (2014a) oversættelse og bearbejdning af Deci og Ryan)

Selvbestemmelsesteorien som ramme

Oplevelse af:

Kompetence	Tilhørsforhold	Autonomi
Kan barnet mestre opgaven? Er det svært? Er det for let?	Er barnet en del af fællesskabet? Gruppen? Har jeg som pædagogisk medarbejder en god relation til barnet?	Har barnet "aktier" i opgaven? Er barnet involveret i opgaven? Giver det mening for barnet?

Gode måder at arbejde med kompetencebehovet:

- Struktur
- Meningsfuldhed
- Lav indgangstærskel og højt til loftet
- Tal så lidt som muligt
- Øget elevaktivitet
- Forskellige måder at bidrage på
- Anerkendende feedback
- Sikre dig at eleverne har forstået opgaven, før de går i gang
- Brug kropssprog
- Opmærksomhed på bevægelse og variation

Selvbestemmelsesteorien som ramme

Oplevelse af:

Kompetence	Tilhørsforhold	Autonomi
Kan barnet mestre opgaven? Er det svært? Er det for let?	Er barnet en del af fællesskabet? Gruppen? Har jeg som pædagogisk medarbejder en god relation til barnet?	Har barnet "aktier" i opgaven? Er barnet involveret i opgaven? Giver det mening for barnet?

Gode måder at arbejde med tilhørsforhold (samhørighed)

- Vis respekt og omsorg for alle elever
- Lad børnene tale med og more sig med hinanden så ofte om muligt
- Hav det sjovt sammen med børnene – gerne med fagligt fokus
- Lad hvert barn opleve, at der er brug for ham eller hende
- Lyt med nærvær, når børnene taler
- Husk fællesskabende didaktikker
- Brug dialogisk undervisning, CL-strukturer og IRF (initiativrespons- follow up)
- Skæld mindre ud

Selvbestemmelsesteorien som ramme

Oplevelse af:

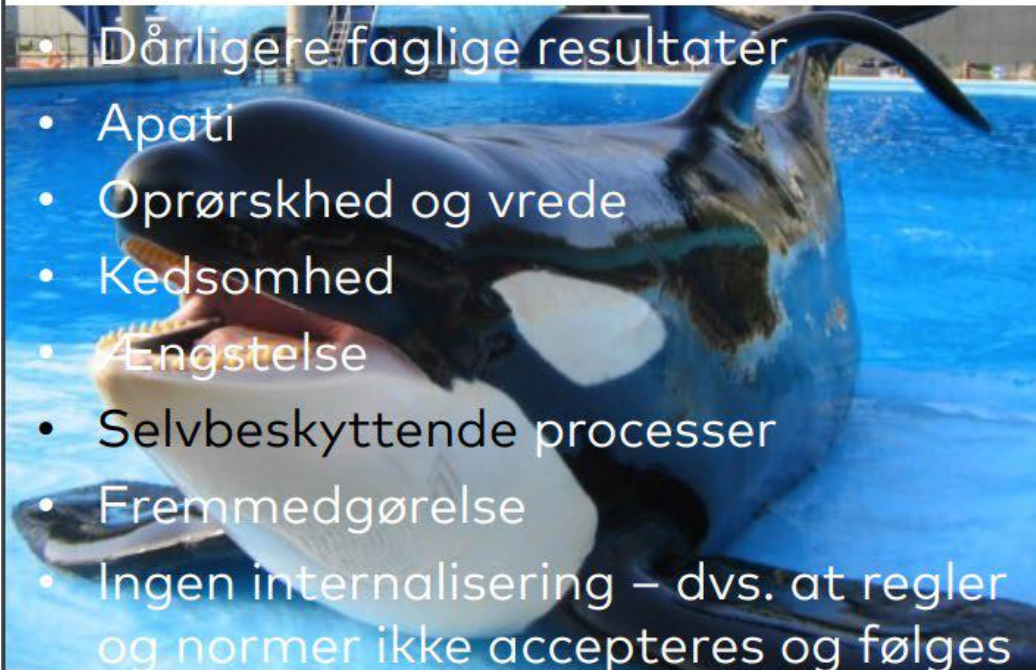
Kompetence	Tilhørsforhold	Autonomi
Kan barnet mestre opgaven? Er det svært? Er det for let?	Er barnet en del af fællesskabet? Gruppen? Har jeg som pædagogisk medarbejder en god relation til barnet?	Har barnet "aktier" i opgaven? Er barnet involveret i opgaven? Giver det mening for barnet?

Gode måder at arbejde med Autonomi

- Vis, at faget er vigtigt, og gør det vedkommende
- Forfølg ofte elevernes initiativer
- Vær lydhør, og forsøg at sætte dig i elevernes sted
- Skab ofte plads til undrende spørgsmål og spontane ytringer
- Giv valgmuligheder
- Begrund dine krav og de regler, der håndhæves
- Brug negativt følelsesmæssigt udtryk som brugbar information
- Anvend formative evalueringer

NÅR BEHOVENE IKKE UNDERSTØTTES

-
- An orca is shown in a blue pool, possibly at a marine park. It is looking towards the camera with its mouth slightly open. The background shows some structures and other people in the water.
- Dårligere faglige resultater
 - Apati
 - Oprørskhed og vrede
 - Kedsomhed
 - Engstelse
 - Selvbeskyttende processer
 - Fremmedgørelse
 - Ingen internalisering – dvs. at regler og normer ikke accepteres og følges

NÅR BEHOVENE UNDERSTØTTES

-
- An orca is shown jumping out of the water, creating a large splash. The background shows a forested coastline and mountains.
- Større engagement
 - Bedre faglige resultater
 - Villighed til at engagere sig i mindre interessante opgaver
 - Trivsel
 - Vedholdenhed
 - Kreativitet
 - Internalisering

Resonans & understøttelse af de psykologiske behov

DEN VELLYKKEDE TIME: RESONANSTREKANTEN

Figur 2: Resonanstrekant. Det "knitrer" i klasseværelset, den opmærksomme er fokuseret uden at anstrenge sig. Resonansakserne "vibrerer".³⁰

NÅR BEHOVENE UNDERSTØTTES

- Større engagement
- Bedre faglige resultater
- Villighed til at engagere sig i mindre interessante opgaver
- Trivsel
- Vedholdenhed
- Kreativitet
- Internalisering

Alt, hvad en lærer eller
pædagog gør, tolkes
relationelt af børnene!

DEFINITION AF LÆRERES RELATIONSKOMPETENCE

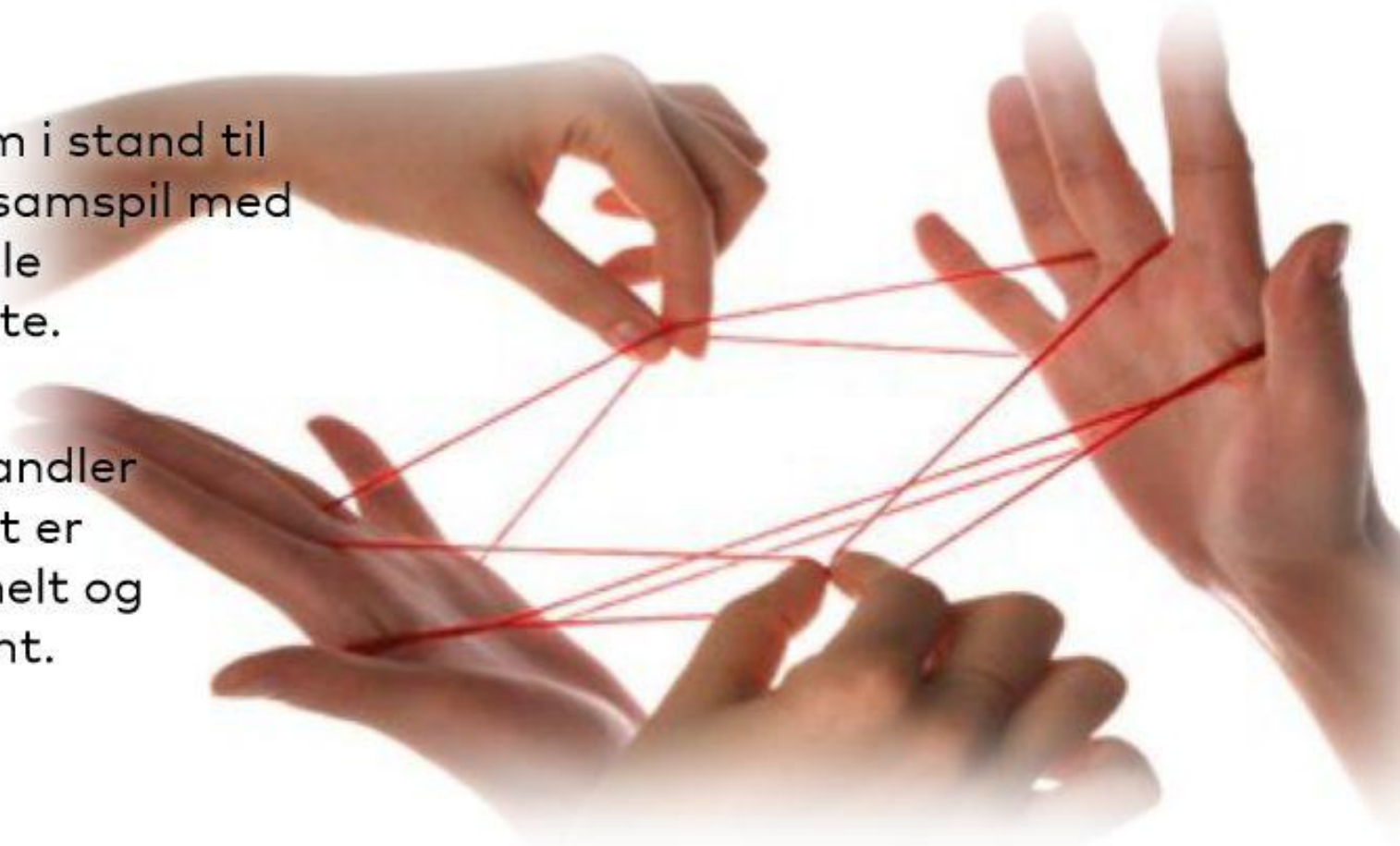
Lærere agerer relationskompetent, når de etablerer og fastholder relationer til eleverne individuelt og kollektivt, som **fremmer klassens læringsfællesskab og hver elevs trivsel og udvikling.**

RELATIONSKOMPETENCE

Vi er alle indimellem i stand til at indgå i positive samspil med hinanden. – Vi er alle relationskompetente.

I hvor høj grad vi handler relationskompetent er individuelt, relationelt og situationelt bestemt.

BETINGELSER FOR PROFESSIONEL RELATIONSKOMPETENCE

1) Understøttelse af den professionelle behov for at opleve selvbestemmelse, kompetence og samhørighed

2) generel og specifik viden om børn/unge og læreprocesser

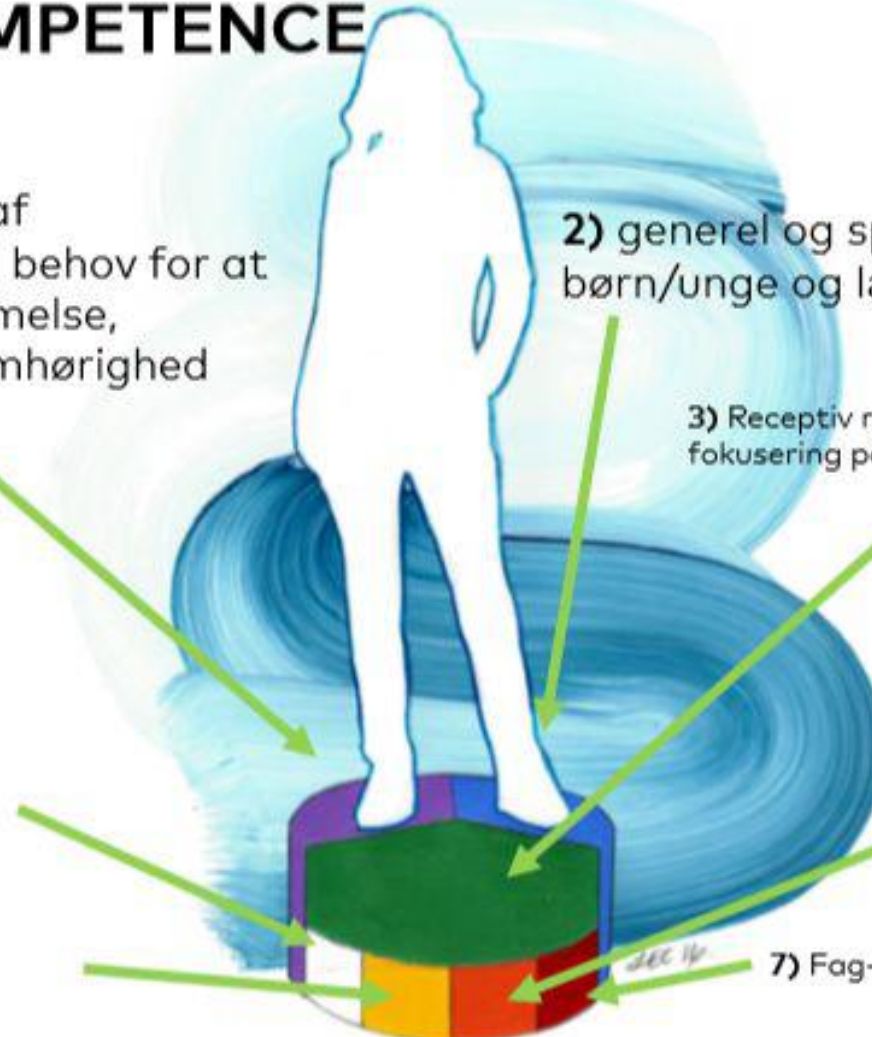
3) Receptiv rettetthed – dvs. en modtagende fokusering på elever, indhold og sig selv.

4) Nærvær

5) Positive emotioner

6) Mentalisering

7) Fag- og almindidaktisk kompetence

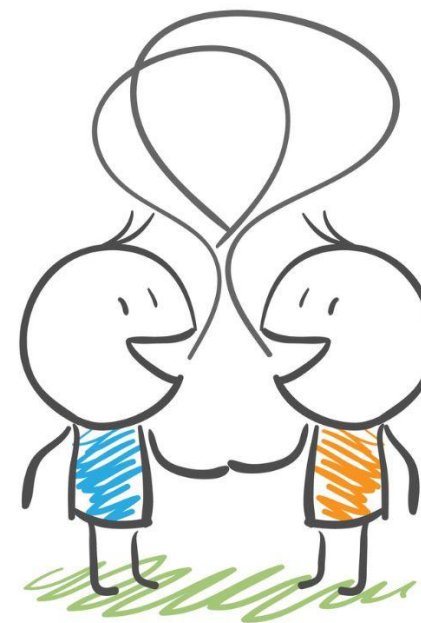

INTERAKTION OG RELATION

Interaktioner er dét, der foregår, når mennesker kommunikerer verbalt eller non-verbalt og dermed påvirker hinanden (fx chauffør og passagér)

Over tid knyttes der følelser og forventninger til de konkrete interaktioner, og nu kan man tale om, at der er etableret en relation.

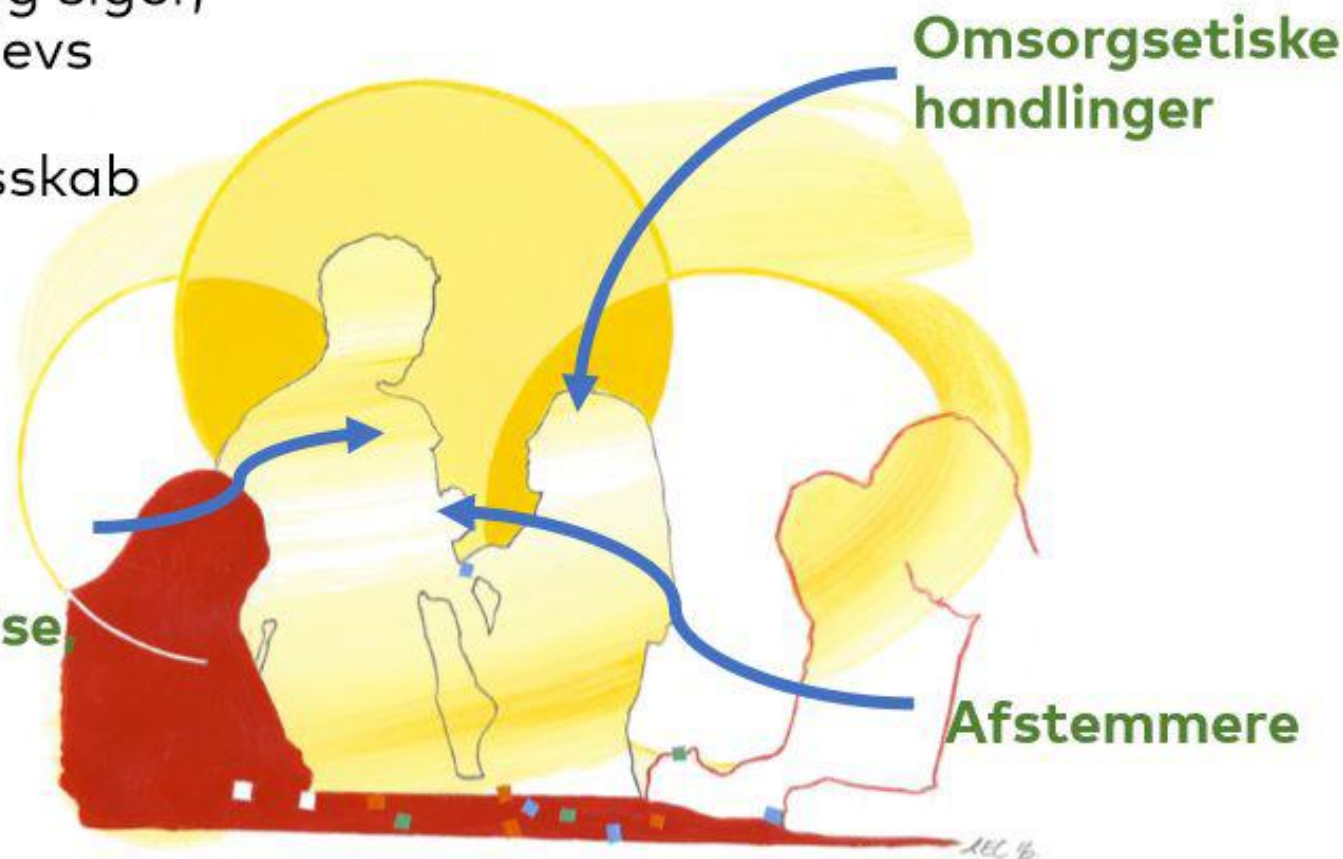
Kvaliteten af interaktionerne, følelserne og forventningerne betinger, om relationen kan siges at være positiv eller negativ.

3 KENDETEGN VED **RELATIONSKOMPETENTE HANDLINGER**

Dvs. det læreren gør og siger,
der bidrager til hver elevs
trivsel og udvikling og
klassens læringsfællesskab

Understøttelse af
elevers behov for at
opleve selvbestemmelse,
kompetence og
samhørighed

ALLE MENNESKER ER DREVET AF AT FÅ OPFYLDT 3 PSYKOLOGISKE BEHOV

– for at opleve
selvbestemmelse, kompetence
og **samhørighed**

Kendetegn ved professionel relationskompetence

Understøtte børnenes oplevelse af:

- selvbestemmelse,
- kompetence
- samhørighed

Afstemmere:
Non-verbale og verbale udtryk, der signalerer, at fagpersonen har børnene på sinde

Omsorgsetiske handlinger

Når fagpersonen gennem omsorg og respekt styrker børnenes etiske ideal om at møde andre sådan

Afstemmere og fejlafstemmere

Indre tilstande manifesteres nonverbalt og verbalt i udtryk, der virker som enten afstemmere eller fejlafstemmere (Klinge, 2016)

Afstemmere

- Timing i turgivning-og tagning
- Opadgående toneleje
- Smil
- Latter
- Øjenkontakt
- Berøring (ved god relation)
- Imødekommenhed overfor forslag
- Venlige ord
- Nikken
- Stille og rolig tale

Fejlafstemmere

- Brud på turgivning-og tagning
- Nedadgående toneleje
- Himlen med øjnene
- At vende ryggen til den, der tale
- Afvisning af forslag
- Råben
- Kontrollerende tone og ordvalg

AFSTEMMERE

Dvs. kendetegn ved interaktionel adfærd – mimik, gestik, tonefald og ordvalg – der kan lede til afstemninger, og derfor er passende i intensitet

Mimik: Smil; Latter; Blik rettet mod børnene; Spejling

Gestik: Venlig berøring; Hovedet på skrå; Spejling

Tonefald: Varieret; Opadgående; Lyst

Ordvalg: Venligt uden sarkasme; Spejling; Optag og timing i turgivning- og tagning; Humor

Aktiv lytten med positive tilkendegivelser, nikken, små ord, hovedet på skrå m.m.

Gruppearbejde

- Se filmene:

<http://www.filmkompagniet.dk/relationkompetence-tre-synlige-kendetegn>

Diskuter:

- Hvad gør lærerne for at agere relationskompetente i mødet med eleverne?
- Hvordan I kan bruge selvbestemmelsesteorien og Klings betingelser for at agere relationskompetent i jeres observationer i praktikken og i tilrettelæggelsen af jeres egen undervisning?
- Hvis I kan nå det: Opgave på næste slide

De tre synlige kendetegn på relationskompetence:

- Læreren imødekommer elevernes psykologiske behov for selvbestemmelse, kompetence og samhørighed.
- Afstemmere er de træk ved lærernes minik, gestik, ordvalg og tonefald, der giver børnene oplevelsen af at have en betydning for læreren.
- Omsorgsetiske handlinger danner børnene til at møde verden respektfuldt og venligt. Det kræver, at læreren har hele det udviklende menneske på sinde og ikke primært fokuserer på rammer og regler.

De seks film

- Ph.d. Louise Klinge udfolder sin forskning koblet med praksis: 20 minutter
- Musik, 1. klasse, Gammelgaardsskolen: 15 minutter
- Dansk, 2. klasse, Bistrupskolen: 12 minutter
- Ugeskemarevolutionen, 7. klasse, Nivå Skole Nord: 15 minutter
- Projekt opgave, 7. klasse Bistrupskolen: 10 minutter
- Ph.d. Louise Klings oplæg om relationskompetencens betingelse: 9 minutter

Kompetence, tilhørsforhold og autonomi

1. Tænk på en undervisningssituation, som fungerede særlig godt?
2. Brug spørgsmålene til at analysere situationen i forhold til elevernes (tegn på) oplevelse af kompetence, tilhørsforhold og autonomi i situationen.
3. Var der mon en elev, der var usædvanlig deltagende -eller var der mon elev, der havde svært ved deltagelse denne dag?

1) Kompetence	2) Tilhørsforhold	3) Autonomi
Kan eleven mestre opgaven? Er det for svært? Er det for let?	Er eleven en del af fællesskabet? Gruppen? Har jeg som lærer god relation til eleven?	Har eleven "aktier" i opgaven? Er eleven involveret i opgaven? Giver det mening for eleven?

Midtvejsevaluering

Individuelt:

- Hvad motiveres jeg af i undervisningen?
- Hvad ønsker jeg mere af?
- Hvordan vurderer jeg min egen indsats og engagement i undervisningen?
- Og hvad med mine medstuderende? Hvordan påvirker deres engagement og indsats (eller mangel på samme) mit faglige fokus?

I grupper:

- Tag en runde hvor I hver især fortæller, hvad I har reflekteret over
- Udvælg nogle punkter til hvert spørgsmål, I skriver på tavlen

Anvendt litteratur

- Kap 4 om relationskompetence (del et og del 2), dette er fra bogen "Lærers relationskompetence" af Louise Klinge, og der er mange cases, farver og illustrationer i (I kan finde bogen på Nota) Den tekst giver et indblik i, alle de elementer der er i begrebet "relationskompetence" ifølge skoleforsker Louise Klinge
- Kap 3 *Interaktioners kvalitet* af Klinge fra hendes bog *Lærers relationskompetence*
- De tre psykologiske behov, som Ib Ravn udfolder i sin tekst. Den er fra bogen Selvbestedmelsesteorien (bogen kan I se på den første side i pdf'en og finde i Nota). Han taler ikke specifikt ind i skolen, men mere ind i Decy og Ryans teori, som ligger til grund.
- <https://www.filmkompagniet.dk/#/relationskompetence-tre-synlige-kendetegn>

That's all Folks!